

FOTO: IMS BILDBYRÅ

»Acceptera den föreliggande verkligheten, endast därigenom har vi utsikt att behärska den», skrev arkitekterna bakom Stockholmsutställningen 1930. Parollen speglar den tilltro till osentimal saklighet och rationell funktion som var en del av tidsandan.

Läkarna och tidsandan under åren 1930 till 1950 – en introduktion

Med utgångspunkt i diskussionen nyligen om den svenska steriliseringspolitiken har Läkartidningen och Sveriges läkarförbund granskat dels vad som skrevs i Läkartidningen under åren 1930–1950, dels vilka beslut med anknytning till området som förbundet fattade under samma period. Avsikten är att belysa hur läkarkåren tog ställning i vissa etiska frågor som alltjämt är aktuella. Arbetet kommenteras på ledarplats i veckans nummer.

Sökarljuset har vid granskningen varit inställt på åsiktsyttringar och beslut som kan säga något om attityder till rashygien, rasbiologi, befolkningsfrågor, antisemitism, främlingsfientlighet, kontakter och vetenskapligt utbyte med antidemokratiska länder samt läkareetik i allmänhet. Det kunde i och för sig ha varit motiverat att inkludera även 1920-talet i genomgången, men vi har bedömt att alla de viktiga trenderna från det de-

cenniet finns kvar och kanske till och med blir ännu tydligare under 1930-talet.

Granskningen av Läkartidningen har gjorts av redaktionssekreterare Uno Käärrik, medan historikern fil dr Göran Andolf anlitas för en genomgång av förbundets material. När det gäller förbundets hållning i steriliseringsfrågan har förbundets förre vice verkställande direktör Sten Åhlfeldt gjort en kommenterad redovisning av remissyttrandena m m på uppdrag av Läkarförbundets etik- och ansvarsråd. Redovisningen har inför publiceringen i Läkartidningen bearbetats redaktionellt av Ulf Schöldström, som också gjort en kompletterande resumé av resonemangen i 1929 års förslag till steriliseringslag (som i sin helhet ingår i redovisning till etik- och ansvarsrådet). Materialet presenteras i detta och närmast följande nummer av Läkartidningen.

Det är ofrånkomligt att namngivna läkare förekommer i en historisk redo-

visning som denna. Detta kan givetvis upplevas som besvärande för deras efterlevande, i den mån läkarna uttryckt åsikter eller gjort ställningstaganden som strider mot våra värderingar idag eller som ter sig aningslösa och naiva.

Vi har dock valt att namnge de läkare som under den aktuella perioden mer regelbundet tog del i debatt och beslut och var välkända för sin samtid. När det däremot rör sig om mindre kända läkare, sådana som t ex skrivit en reseskildring för Läkartidningen eller deltagit med något enstaka debattinlägg, har vi inte funnit det vara av allmänt intresse att redovisa namn.

Den specialintresserade kan med hjälp av källhänvisningarna finna det aktuella tidningsnumret och göra sina egna efterforskningar.

*Göran Andolf
Uno Käärrik
Ulf Schöldström*